

12. září 2022

Špilas je nejen Špilberk, ale teď i planetka mezi Marsem a Jupiterem

(401820) Špilas – tak Mezinárodní astronomická unie pokřtila planetku pohybující se mezi Marsem a Jupiterem. Do vesmíru se dostal nejen nejviditelnější symbol města Brna, ale poprvé i brněnský hantec. Jméno navrhli pracovníci brněnské hvězdárny, planetky si jako první všimli astronomové z klet'ské observatoře.

Špilas is a local dialect name given to the 13th-century castle and fortress dominating the Brno skyline. Originally intended as a royal castle, it was later rebuilt into a huge baroque fortress and used as a prison. The castle is now maintained by the Brno City Museum.

Tak zní oficiální zdůvodnění netradičního pojmenování publikované v bulletinu Skupiny pro názvosloví malých těles Sluneční soustavy vydávaném **Mezinárodní astronomickou unií**. Ta jediná je celosvětově uznávaným arbitrem v pojmenovávání vesmírných těles (a jejich povrchových útvarů). V českém jazyce citace zní: *Špilas je v místním hovorové mluvě označení hradu a pevnosti ze 13. století, která je dominantou města Brna. Původně byl zamýšlen jako královský hrad, později se z něj stala mohutná barokní pevnost a sloužil jako věznice. Nyní je ve správě Muzea města Brna.*

Certifikát o pojmenování planety (401820) Špilas dnes předá „křestní matka“ Jana Tichá a jeden z objevitelů Miloš Tichý do rukou primátorky statutárního města Brna Markéty Vaňkové právě na Špilberku. (401820) Špilas se tak zařadí mezi tři desítky planetek, které nesou jméno související s městem Brnem. Některým z nich je věnována výstava **Brno ve hvězdách**, která je následujících 6 týdnů ke zhlédnutí v bývalé Lapidárium na Malém nádvoří právě na Špilasu.

"Nynější planetku 'Špilas' objevili z jihočeské Observatoře Klet' moji kolegové Miloš Tichý a Zdeněk Moravec 30. září 1996. Poté byla opakovaně pozorována pod předběžným označením 1996 SP7, až dospěla ke kvalitně spočtené dráze a pořadovému číslu 401820", prozrazuje Jana Tichá, ředitelka Hvězdárny a planetária České Budějovice s pobočkou na Kletí. „Na Kletí jsme vždy měli vřelý vztah k brněnské astronomii. Jak k význačným astronomům z oboru planetek a komet, kteří v Brně vystudovali (Luboš Kohoutek, Vladimír Vanýsek), tak ke kolegům z Hvězdárny a planetária Brno. Když se objevil úmysl věnovat Brnu a Brňákům klet'skou planetku, vybírali jsme mezi několika symboly moravské metropole. Špilberk zvítězil proto, že je nepřehlédnutelný. A proč Špilas? Hovorový 'hantec' je vlastně dalším symbolem Brna zrcadlícím vývoj města v mluvě jeho obyvatel. Připomínají-li v posledních letech američtí astronomové ve jménech planetek původních obyvatel – amerických Indiánů, připomínáme my specifické brněnské nářečí, zrcadlí vývoj města v mluvě jeho obyvatel."

„Je krásné, když vesmír přináší radost lidem. A právě tahle planetka je toho příkladem. Její označení, až do skonání lidské civilizace, bude neměnné. Není přitom vyloučeno, že ve vzdálené budoucnosti kolem Špilasu – toho vesmírného – nejen proletí některá z našich meziplanetárních sond, ale třeba na ní přistane nějaký ten pozemšťan. Možná

ten, který předtím navštívil náš úžasný Špilberk,“ komentovala jedinečné pojmenování **Markéta Vaňková**, primátorka statutárního města Brna.

Co o planetce (401820) Špilas zatím víme? Pohybuje se po výstředné dráze ve vzdálenosti od 280 do 540 milionů kilometrů od Slunce, tedy mezi dráhou Marsu a Jupiteru. Kolem Slunce oběhne jednou za 4 a půl pozemského roku. Nejspíš se jedná o těleso o průměru jen několik kilometrů, tedy jako z příběhů „Malého prince“. I ten nejlepší dalekohled planetku nezobrazí jinak než jako světlý bod. Stáří (401820) Špilas je srovnatelné se stářím Sluneční soustavy, je tedy 6 milionkrát starší než hrad, díky kterému získala jméno.

„Za dvě stě roků bylo pojmenováno více než dvacet tisíc planetek, pouze tisícina z nich je ale nějak spojena s naším městem“ komentuje křest s veškerou pokorou **Jiří Dušek**, ředitel Hvězdárny a planetária Brno a velitel stroje na zázraky. *„Všechno začalo v roce 1890 planetkou s jménem Bruna. Od té chvíle se na nebesích potkáme s dalšími a dalšími brněnskými planetkami. Třeba (2073) Janáček, (3366) Gödel, (4112) Hrabal, (8343) Tugendhat nebo (14980) Gustavbrom. O mnohých z nich, samozřejmě i o (401820) Špilas vypráví výstava, kterou jsme uspořádali spolu s Muzeem města Brna právě na Špilberku. Přijďte se přesvědčit o tom, že i Brno je město, jehož sláva hvězd se dotýká.“*

Špilas je nejen Špilberk, ale teď i planetka mezi Marsem a Jupiterem

12. září 2022

Ředitel
Hvězdárna a planetarium Brno

Mgr. Jiří Dušek, Ph.D.

Email: dusek@hvezdarna.cz

Telefon: +420 777 605 310

Hvězdárna
a planetarium
Brno